

- Sámsoni Z., Szalay S., Szilágyi M.: Néhány láptalaj és azon termelt takarmány nyomtápelem vizsgálata. *Agrokémia és talajtan* (1971) 353–360.
- Sámsoni Z., Szalay S., Szilágyi M.: Magyarországi tőzeges láptalajok kationszorpció és mikroelem vizsgálata. *Növénytermelés* 23 (1974) 327–334.
- Sámsoni Z., Szalay S., Szilágyi M.: Magyarországi tőzeges talajok növényeinek mikroelem hiányjelenségeiről. *Növénytermelés* 24 (1975) 35–45.
- Sámsoni Z., Szalay S., Szilágyi M., Tóth A.: A mikroelemek felvételének tanulmányozása a keszthelyi rétlápon IV. *Agrokémia és talajtan* (1975) 61–70.
- Szalay S. nyomtatásban megjelent tudományos munkái 1932–1969. (I.–II. kötet)
- Szalay S., Sámsoni Z., Siroki Z., Y. El-Hyatemy: A Hortobágy legelőterületeinek mikroelem ellátottsága. *Agrokémia és talajtan* (1977) 95–112.
- Szalay S., Sámsoni Z., Szilágyi M.: A mikroelemek felvételének tanulmányozása a keszthelyi rétlápon. III. Fehér mustár, borsó (Lincoln), szójabab és köles. *Agrokémia és talajtan* (1970) 39–54.
- Szalay S., Sámsoni Z., Szilágyi M.: Összehasonlító vizsgálatok néhány magyarországi lápterület és ásványi talaj flórájának mikroelem-tartalmáról. *Agrokémia és talajtan* (1970) 13–26.
- Szalay S., Szilágyi M.: Laboratory Determination of the Retention of Micronutrients by Peat Humic Acids. *Plant and Soil* 29 (1968) 219–224.
- Szalay S., Szilágyi M.: Nyomtápelemek szorpciója tőzegtumuszsavakon és jelentősége a gyakorlati mezőgazdaságban. *Agrártudományi Közlemények* 27 (1968) 109–114.
- Szalay S., Szilágyi M.: Accumulation of Microelements in Peat Humic Acids and Coal. *4th Int. Meeting on Organic Geochemistry*. Pergamon Press, Oxford (1969) 567–577.
- Szalay S., Szilágyi M., Sámsoni Z.: Mikroelem hiányjelenségek az Eying környéki láptelepen. *Agrokémia és talajtan* (1970) 1–12.

HÍREK – ESEMÉNYEK

HÍREK ITTHONRÓL

Félszáz éves jubileum

1925-ben *Faragó Andor Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapok* címmel újította fel a Rácz László által 1914-ben abbahagyott *Középiskolai Matematikai Lapok* szerkesztését és kiadását. A cím megváltoztatásának célja több volt a formális megkülönböztethetőségénél, jól illeszkedett a *Klebsberg Kuno* kultuszminiszterségére jellemző, a reáliákat előtérbe helyező irányzatba. Másrészt a *Lapok* szakmai háttérét jelentő Társulat neve is akkor még Matematikai és Fizikai Társulat volt, kifejezve e két tudományág szoros kapcsolatát. Fennállásának másfél évtizede alatt a *Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapok*ban több, mint 700 fizikafeladat és számos érdekes ismeretterjesztő cikk jelent meg, érdemes lesz egyszer részletesebben is feltárni a *Fizikai Szemle* olvasói számára Faragó Andornak a két világháború közötti középiskolai fizikaoktatást segítő, a tehetségek felkutatását és fejlesztését szolgáló tevékenységét. 1939-ben Faragó Andor rákényszerült a *Lapok* kiadásának beszüntetésére és 1947-ig semmilyen formában nem jelent meg hasonló újság a tehetséges középiskolások számára.

1947-ben Szegeden *Soós Paula* középiskolai matematikatanár kezdett újra szerkeszteni és stencilezett formában terjeszteni egy középiskolai matematika feladatokat kitűző, hasonló célú kiadványt. Kezdeményezését felkarolta a szegedi egyetem fiatal matematikus kutatója, *Surányi János*. Ketten együtt a Társulat támogatását is megszerezték, amely ugyancsak Szegeden szerveződött újjá, a középiskolai oktatást lelkesen támogató *Kalmár László* matematika professzor tevékenysége nyomán. A fizikusok valamivel később, Budapesten kezdtek újjászerveződni, de az itteni egyetemi fizikusok sokkal inkább az ismeretterjesztés

megszállottjai voltak, mint a középiskolai oktatásé. A különböző helyeken, más-más indítással szerveződő Társulat törvényszerűen bomlott ketté, így alakult meg a Bolyai János Matematikai és az Eötvös Loránd Fizikai Társulat. Nem csodálható, hogy amikor Surányi Jánosnak sikerült támogatást szereznie a *Lapok* újra történő kiadására, visszaálltak az *Arany Dániel*, majd Rácz László által használt *Középiskolai Matematikai Lapok* címre és eltűnt a *Lapokból* a fizika.

1959-ben – fél évszázaddal ezelőtt – *Kunfalvi Rezsőben* és *Vermes Miklósban* erősödött fel legjobban az a kívánság, hogy jó lenne, ha újra megjelenhetne a fizika a *Középiskolai Matematikai Lapok*ban. Ők ketten még egyetemista korukból ismerték egymást: annak idején évfolyamtársak voltak. Meglehetősen eltérő személyiségek, leginkább a fizika tanításának szeretete kötötte össze őket. Az egyetem elvégzése után Kunfalvi Vermes ajánlására került *Ortway Rudolf* mellé az elméleti fizika tanszékre, Vermes pedig saját erejéből *Mikola Sándor* mellé a fasori evangélikus gimnáziumba. Szenvedélyes fotósok, alpinisták, fizikatanárok voltak mindketten. A második világháború alatt és után is kapcsolatban maradtak egymással. 1959-ben Vermes már Csepelen tanított a Jedlik Ányos gimnáziumban, Kunfalvi pedig Budán, a József Attila gimnáziumban. Kunfalvinak voltak tehetségesebb tanítványai, Vermes viszont az Eötvös-versenyt szervezte és a Fizikai Társulat alelnöke volt. Kunfalvi javaslatára, Vermesnek és *Turi Zsuzsának*, a *Fizikai Szemle* szerkesztőjének aktív támogatásával sikerült a Fizikai Társulatnak kivívnia a minisztériumban, hogy megindulhasson a *Középiskolai Matematikai Lapok* „fizikai rovata”. A lapok kiadását ugyanis a minisztérium támo-

gatta és felügyelte. (Így volt ez már Faragó Andor idején is, mindig szükség volt külső támogatóra.)

Szerencsés körülménynek mondhatjuk, hogy az az ember, akít a fizikai rovat főszerkesztőjének kért fel Kunfalvi tanár úr, éppen ebben az évben, 1959 tavaszán kapott félévezető kutatási eredményeiért Kossuth-díjat. *Bodó Zoltán* annak idején a Faragó-féle *Lapok* szorgalmas és tehetséges megoldója volt és 1938-ban meg is nyerte az Eötvös-versenyt (ami akkor matematikaverseny volt). Villamosmérnöki diplomát szerzett a Műegyetemen és 1947-ben már részt vett a Holdradar kísérletben – *Bay Zoltán* csapatának legfiatalabb tagjaként.

Most hát szívesen segített a feladatok kitalálásában és a beérkező problematikusabb megoldások értékelésében. Hiába volt villamosmérnök, a mechanika-feladatok voltak a kedvencei. Így volt ezzel a fizikai rovat feladatkitűző bizottságának többi tagja – nemcsak Vermes Miklós de például a Rákóczi gimnázium, majd az ELTE Apáczai Csere János gyakorló gimnáziumának tanára, *Holics László* is. *Holics László* eleinte helyet is adott a bizottságnak, amely felváltva ülésezett hol *Holics László*, hol *Kunfalvi Rezső* lakásán.

1959-től 1965-ig aktív középiskolai tanárként, társadalmi munkában szerkesztette *Kunfalvi Rezső* a fizikai rovatot. Munkájában tehetséges egyetemisták segítettek, részben olyanok, akiket még középiskolában tanított, onnan kerültek egyetemre. 1965-től 1975-ig azután már teljes állásban végezte ezt a munkát. *Staar Gyulának* így beszélt az indulásról:

„Igen, a lapszerkesztés új horizontot nyitott. Úgy éreztem, megtaláltam azt a területet, ahol még a legtöbbet teljesíthetek. Jó dolog tehetséges tanulókkal

együtt dolgozni, a folyóirat erre széles területet nyitott. Osztályaim, szakköreim határai országossá tágultak. Alkalmam nyílt középiskoláink tehetséges fiataljaira hatni, feladatokon, kísérleti pályázatokon keresztül elérni őket, de közvetlenül is. Volt diákjaim és az egyetemi hallgatók közül kiválasztottam a legjobbakat, akik ebben a munkában segítettek: elbíralták, osztályozták a beérkező pályázatokat, elkísértek vidéki útjaimra, ahol a diákoknak előadásokat, bemutatókat, foglalkozásokat tartottunk, igyekeztünk magasabb nézőpontból bemutatni a középiskolai fizikát. Néhány éven belül 30-40 vidéki helységet kerestünk fel a mi kis »vándorzenekarunkkal«. *Chatel Péter*, *Tichy Géza*, *Major János*, *Gnädig Péter*, *Mihály László* és sokan mások tartoznak ehhez a csoporthoz, nekik is jót tett, hogy a fizikát nemcsak hallgatták az egyetemen, hanem továbbadni is megtanulták.”

A „fizikai rovat” kifejezés megőrződött azok emlékezetében, akik az indulást követő első évtizedben voltak a *Lapok* fizikapéldáinak megoldói, olykor kitálói. Pedig ma már újra *Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapok* a folyóirat neve, adózva ezzel mind *Faragó Andor*, mind az *Eötvös Loránd* által alapított *Mathematikai és Fizikai Társulat* emlékének. Lehet, hogy eljön egyszer majd az idő, amikor a két társulat újra egyesülni fog? Nemcsak *Eötvös Loránd* és *Faragó Andor* örülne ennek, de bizonyára *Kunfalvi Rezső* és *Vermes Miklós* is, és lehet, hogy sok mai matematika és fizika szakos tanár is.

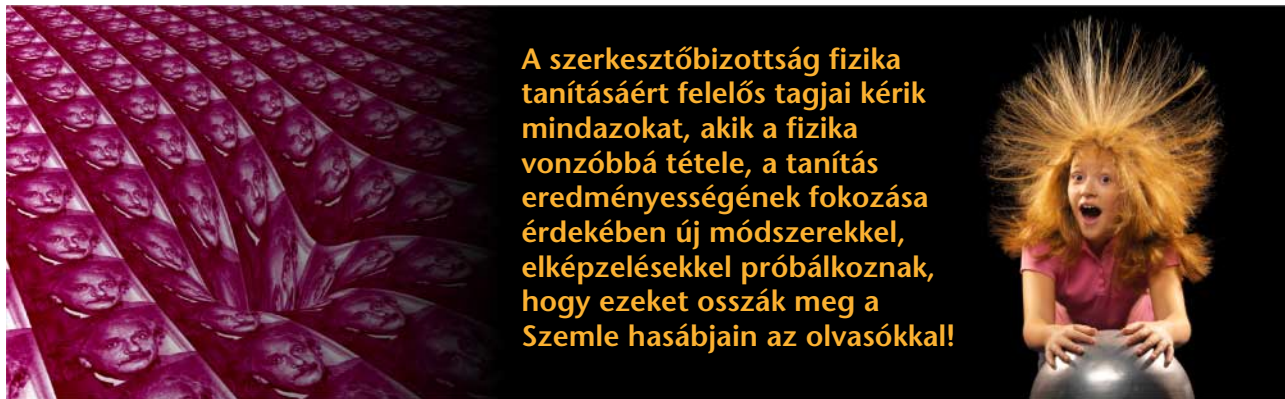
A félszázados jubileum csendes megünneplésével emlékezzünk e nagyszerű tanárookra.

R. Gy.

A Fizikai Szemle 2008. évi nívódíja

A *Fizikai Szemle* Szerkesztőbizottsága a 2008. évi *Marx György-nívódíjat* ÁKOS ZSUZSA, NAGY MÁTÉ, VICSEK TAMÁS: *Kinek jobb a siklórepülési stratégiája, a*

madaraknak vagy nekünk? című cikknek ítélte oda. A díjat és az oklevelet az *Eötvös Társulat* következő közgyűlésén adják át a szerzőknek.

A szerkesztőbizottság fizika tanításáért felelős tagjai kéri mindazokat, akik a fizika vonzóbbá tétele, a tanítás eredményességének fokozása érdekében új módszerekkel, elképzelésekkel próbálkoznak, hogy ezeket osszák meg a Szemle hasábjain az olvasókkal!

Szerkesztőség: 1027 Budapest, II. Fő utca 68. Eötvös Loránd Fizikai Társulat. Telefon/fax: (1) 201-8682

A Társulat Internet honlapja <http://www.elft.hu>, e-postacíme: mail.elft@mtesz.hu

Kiadja az Eötvös Loránd Fizikai Társulat, felelős: Szatmáry Zoltán főszerkesztő.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. A szerzőknek tiszteletpéldányt küldünk.

Nyomdai előkészítés: Kármán Tamás, nyomdai munkálatok: OOK-PRESS Kft., felelős vezető: Szatmáry Attila ügyvezető igazgató.

Terjeszti az Eötvös Loránd Fizikai Társulat, előfizethető a Társulatnál vagy postautalványon a 10200830-32310274-00000000 számú egyszámlán.

Megjelenik havonta, egyes szám ára: 780.- Ft + postaköltség.

HU ISSN 0015-3257 (nyomtatott) és HU ISSN 1588-0540 (online)